STATISTICA MOLDOVEI

Comunicat de presă

Nr. 02-11/63
Data: 01 iunie 2012
Pagini: 15

Situaţia copiilor în Republica Moldova în anul 2011

Biroul Naţional de Statistică prezintă informaţia privind situaţia copiilor în anul 2011.

Situaţia demografică

La 1 ianuarie 2012 numărul populaţiei stabile în Republica Moldova [1] a constituit 3559,5 mii persoane, din care 727,2 mii persoane sau fiecare a cinc ia persoană este în vîrstă de pînă la 18 ani.

Numărul născuţilor-vii în anul 2011 a fost de 39,2 mii persoane sau cu 1293 persoane (3,2%) mai puţin faţă de anul precedent. Rata natalităţii a constituit 11,0 născuţi -vii la 1000 locuitori. Nivelul natalităţii în localităţile rurale este mai înalt decît în localităţile urbane, fiind respectiv de 11,8‰ şi 9,8‰. Mai mult de jumătate (51,5%) din numărul copiilor născuţi-vii au fost băieţi, rata de masculinitate fiind de 11,8‰ (vezi anexa, tabelul 2).

Majoritatea copiilor (99,8%) s-au născut în unităţile sanitare cu asistenţă medicală. În funcţie de greutatea la naştere, constatăm că 94,8% din născuţii -vii au avut peste 2500 grame. Cei mai mulţi copii (97%) s-au născut după o durată a sarcinii de peste 35 săptămîni.

Nivelul natalităţii extraconjugale rămîne a fi înalt, ponderea copiilor născuţi în afara căsătoriei fiind de 21,6%. Din total născuţilor-vii, 29,0 mii (73,9%) revin mamelor care sînt la prima căsătorie, iar fiecare al doilea copil a fost născut în primi i doi ani de căsătorie.

Numărul divorţurilor pronunţate prin hotărîrea judecătorească a constituit 11,1 mii cazuri sau cu 3,3% mai puţin faţă de anul 2010. În medie la 1000 locuitori revin 3,1 divorţuri. Căsătoriile desfăcute în cazul cuplurilor cu copii m inori au reprezentat 31,7% din total divorţuri, iar numărul copiilor minori afectaţi de desfacerea căsătoriei a fost de 2171 persoane.

O problemă rămîne a fi mortalitatea copiilor, inclusiv cea infantilă. Numărul copiilor decedaţi în vîrstă de pînă la 1 an în anul 2011 a constituit 431 copii, iar rata mortalităţii infantile fiind de 10,9 decedaţi sub un an la 1000 născuţi -vii.

Principalele cauze de deces ale copiilor în vîrstă sub 1 an sînt stările ce apar în perioada perinatală - 42,2%, malformaţiile congenitale, deformaţiile şi anomaliile cromozomiale - 27,1%, bolile aparatului respirator - 11,8%, accidentele, intoxicaţiile şi traumele - 7,0%.

[1] fără raioanele din partea stîngă a Nistrului şi mun. Bender

BIROUL NAŢIONAL DE STATISTICĂ AL REPUBLICII MOLDOVA
MD-2019, Chişinău, str.Grenoble, 106, tel.: 403 000, fax: 226 146
e-mail: moldstat@statistica.md, http://www.statistica.gov.md

Figura 1. ***C****auze de deces pentru copiii în vîrstă de pînă la 1 an, 2011*

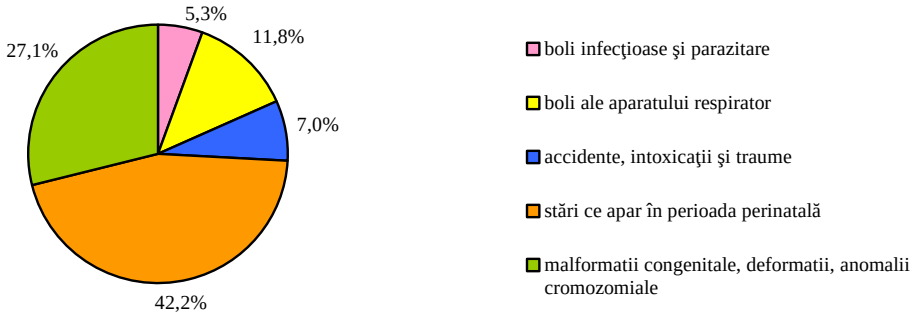

În anul 2011 numărul copiilor decedaţi în vîrstă de 1-14 ani a constituit 34,5 persoane la 100 mii copii de vîrsta respectivă. Mortalitatea copiilor din această categorie de vîrstă se caracterizează prin preponderenţa accidentelor, intoxicaţiilor şi traumelor - 43,9%, după care urmează tumorile maligne şi malformaţiilor congenitale - cîte 13,4% şi bolile aparatului respirator - 12,8%.

Morbiditatea copiilor

Asigurarea cu personal medical şi spitalizarea copiilor. Pe parcursul ultimilor cinci ani numărul medicilor pediatri din sistemul naţional de sănătate a fost relativ stabil, iar în medie la 10 mii copii în vîrstă de 0-17 ani revin circa 7 medici pediatri. În anul 2011 numărul de paturi ce revin la 10 mii copii a constituit 48,9 unităţi. Anual în instituţiile spitaliceşti sînt internaţi peste 138 mii copii, numărul lor majorîndu-se comparativ cu anul 2007 cu circa 9%.

Tabelul 1. *Asigurarea cu personal medical*, 2007-2011

	2007	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Numărul de medici-pediatri	464	440	453	438	484
la 10000 copii în vîrstă de 0-17 ani	5,7	5,6	5,9	5,9	6,7
Numărul de paturi în spitale pentru copii	3573	3591	3541	3536	3559
la 10000 copii în vîrstă de 0-17 ani	43,9	45,6	46,3	47,4	48,9
Copii internaţi în instituţiile spitaliceşti, mii	126,9	134,9	136,1	131,1	138,3
la 10000 copii în vîrstă de 0-17 ani	1558	1714	1647	1753	1902

Morbiditatea nou-născuţilor. Principalele cauze de îmbolnăvire a nou-născuţilor rămîn a fi afecţiunile care au apărut în perioada perinatală, în special tulburările legate de greutatea insuficientă la naştere, pneumonia congenitală, hipoxie intrauterină şi asfixia obstetricală etc. Numărul copiilor cu aceste anomalii s-a majorat de la 7,6 mii în anul 2007 pînă la 10,7 mii copii în 2011 (vezi anexa, tab. 8).

Morbiditatea copiilor în primul an de viaţă. În anul 2011 morbiditatea copiilor în primul an de viaţă a constituit 1745 cazuri la 1000 copii faţă de 1571 cazuri în anul 2006. În primul an de viaţă copiii cel mai mult suferă de boli ale aparatului respirator (817 cazuri la 1000 copii), anemie (235 cazuri la 1000 copii), patologii perinatale (134 cazuri la 1000 copii) şi boli ale sistemului nervos (99 cazuri la 1000 copii).

Figura 2. *Morbiditatea copiilor în primul an de viaţă, la 1000 copii, 2007 -2011*

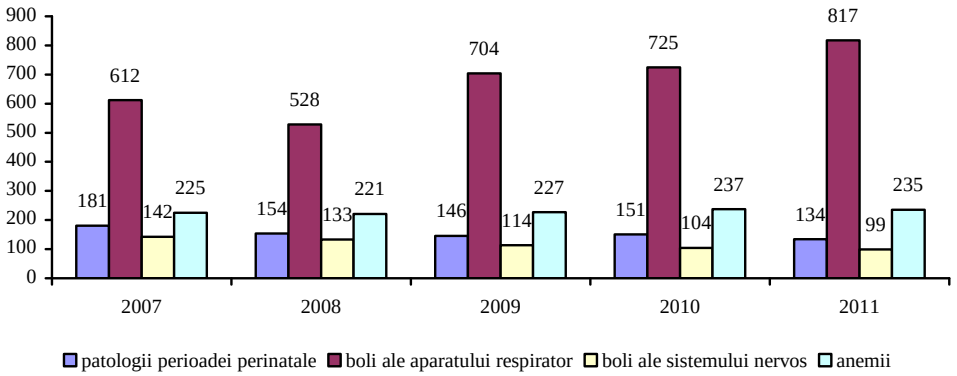

Morbiditatea generală a copiilor în vîrstă de 0-17 ani în anul 2011 se caracterizează prin predominarea următoarelor morbidităţi: boli ale aparatului respirator (371 cazuri la 1000 persoane), boli infecţioase şi parazitare (58 cazuri la 1000 persoane), leziuni traumatice, otrăviri (46 cazuri la 1000 persoane), boli ale pielii şi ţesutului celular subcutanat (41 cazuri la 1000 persoane), boli ale sistemului nervos (40 cazuri la 1000 persoane), aparatului digestiv (30 cazuri la 1000 persoane) şi a afecţiunilor sîngelui ş i organelor hematopoietice (26 cazuri la 1000 persoane) (vezi anexa, tab. 10).

Dacă ne referim la morbiditatea prin boli infecţioase, constatăm că în anul 2011 zilnic circa 60 copii au fost internaţi în instituţii spitaliceşti cu boli infecţioase. Princip ala cauză a infecţiilor intestinale este nerespectarea normelor de igienă. Astfel, î n medie la 100 mii copii revin 2203 cazuri de enterobioză, 1394 cazuri de infecţii intestinale acute, 539 cazuri de ascaridoză. Totodată, se înregistrează mai puţine cazuri pentru dizenteria bacteriană.

Figura 3. *Morbiditatea copiilor în vîrstă de 0-17 ani de unele boli infecţioase, la 100 mii copii din grupa de vîrstă respectivă , 2008 -2011*

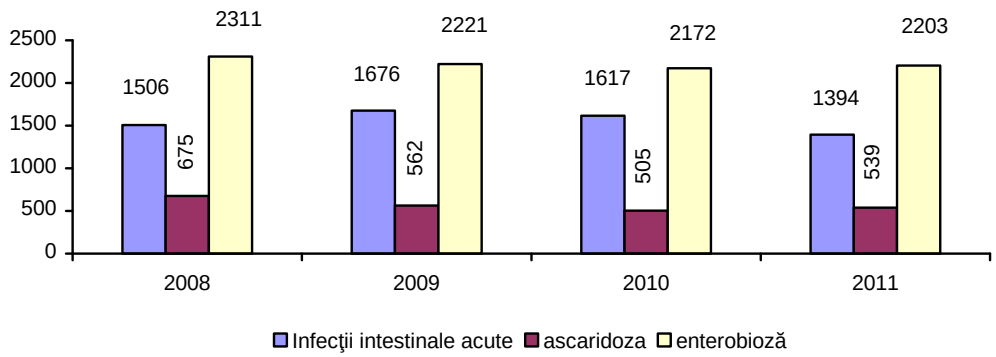

Anual se înregistrează circa 62 pacienţi caz nou cu procese oncologice maligne. În anul 2011, la 100 mii copii în vîrstă de 0-17 ani revin în medie 8,5 cazuri noi bolnavi cu diagnosticul de tumori maligne. In structura morbidităţii prin tumori maligne la copii prevalează: ţesutul limfoid, hematopoietic şi înrudite - 45%, leucemie limfoidă – 26%, afecţiunile tumorale ale creierului -15% şi tumorile ţesuturilor moi - 11%.

Tabelul 2. *Morbiditatea copiilor de tumori maligne pe grupe de vîrstă şi sex, 2009 -2011*

	2009			**2010**			**2011**		
	total	băieţi	fete	total	băieţi	fete	total	băieţi	fete
Total bolnavi înregistraţi cu diagnosticul de tumori maligne, caz	73	45	28	74	42	32	62	27	35

nou									
inclusiv copii în vîrstă de:									
0-4	23	15	8	22	14	8	25	11	14
5-14	32	20	12	37	19	18	26	11	15
15-17	18	10	8	15	9	6	11	5	6
Cazuri noi la 100 mii copii în vîrstă de 0-17 ani	9,5	11,5	7,5	9,9	11,0	8,8	8,5	7,2	9,9

În cazul maladiilor transmise pe cale sexuală în anul 2011 s-au înregistrat unele tendinţe de majorare a incidenţei acestor maladii. La 100 mii copii în vîrstă de pînă la 14 ani au revenit în medie cîte 3 cazuri de sifilis, 4 cazuri de infecţii ano-genitale prin virusul herpetic şi 2,0 cazuri de gonoree (vezi anexa, tab. 12). Totodată, la 100 mii copii în vîrstă de 15-17 ani revin respectiv 72 cazuri de sifilis, 40 cazuri de gonoree şi 210 cazuri de trihomoniază.

Numărul copiilor în vîrstă de pînă la 17 ani purtători a virusului imunodeficienţei umane (HIV) a constituit 16 persoane, din care 6 copii cu vîrsta de pînă la 2 ani, inclusiv 5 copii în vîrstă de 3-6 ani. Se atestă fenomenul extinderii purtătorilor virusului imunodeficienţei umane în mediul rural, unde în anul 2011 au fost depistate 12 cazuri de HIV sau cu 5 cazuri mai mult comparativ cu anul 2010. Pe parcursul anului 2011 au fost depistaţi 3 copii infectaţi HIV, care au făcut maladia SIDA.

Pe parcursul anului 2011 au fost înregistraţi 4,5 mii copii cu tulburări mintale şi de comportament. Rata îmbolnăvirii cu aceste afecţiuni în rîndul copiilor este de 31 la sută din numărul total al bolnavilor cu maladia dată, iar în medie la 100 mii copii revin 620 cazuri de tulburări mintale. Cel mai frecvent, copiii suferă de tulburării mintale şi de comportament cu caracter nepsihotic (522 cazuri la 100 mii copii), retard mintal (90 cazuri la 100 mii copii), psihoză (27 cazuri la 100 mii copii). După asistenţă consultativ-curativă s-au adresat în anul 2011 - 697 copii (vezi anexa, tab. 13).

Serviciile medicale şi investigaţii. În anul 2011 examenelor de profilaxie au fost supuşi 672,6 mii copii în vîrstă de 0-17 ani sau cu 8 mii persoane mai puţin comparativ cu anul precedent. Astfel, la 1000 copii examinaţi revin 18,3 care suferă de acuitate vizuală scăzută, 9,3 sînt cu întîrzieri în dezvoltarea fizică, 7,6 au dereglări de ţinută, 5,8 suferă de defecte de vorbire, 6,5 de scolioză şi 2,0 sînt cu acuitate auditivă scăzută. Paralel cu aceasta, 47,3% din total copii au fost supuşi controlului profilactic a cavităţii bucale, în baza căruia s-a constatat, că fiecare al treilea copil necesită asanare, din care 75,6% au fost asanaţi. În cazul investigaţiilor ecografice la copii se înregistrează o majorare semnificativă a cazurilor de adresare, de la 104,4 mii cazuri în anul 2006 pînă la 129,5 mii în 2011. Cea mai mare parte a investigaţiilor au fost efectuate la organele cavităţii abdominale (61,2%), după care urmează investigaţiile creierului (15,7%).

Copii cu dizabilităţi. La finele anului 2011, la evidenţa medicală sub supraveghere se aflau 14851 copii cu dizabilităţi sau cu 470 copii mai puţin decît în anul 2010. Principalele dizabilităţi sînt: tulburările mintale şi de comportament (4,2 cazuri la 1000 copii), bolile sistemului nervos (4,0 cazuri la 1000 copii), malformaţiile congenitale şi anomaliile cromozomiale (5,8 cazuri la 1000 copii) (vezi anexa, tab. 15).

Educaţia copiilor

Educaţia preşcolară. Pe parcursul ultimilor 5 ani situaţia privind accesul copiilor la învăţământul preşcolar s-a îmbunătăţit considerabil. Au fost date în exploatare sau redeschise 66 grădiniţe în diferite localităţi ale ţării. La finele anului 2011 reţeaua instituţiilor de învăţământ preşcolar din ţară cuprindea 1400 instituţii, din care în mediul urban funcţionau 22,9% din totalul grădiniţelor, iar în rural respectiv – 77,1%. La 100 locuri în instituţii preşcolare reveneau 82 copii.

În medie pe ţară, numărul copiilor cuprinşi în învăţământul preşcolar s-a majorat pe parcursul anilor 2007-2011 cu 15,3 mii copii sau cu 12,8% şi către finele anului 2011 a constituit 135,4 mii persoane. Ca rezultat, remarcăm şi o creştere a ratei brute de cuprindere în învăţământul preşcolar[2] de la 72,6% în anul 2007 pînă la 79,6% în anul 2011.

Figura 4. *Rata brută de cuprindere în învăţământul preşcolar (3-6 ani), pe medii în 2007-2011*

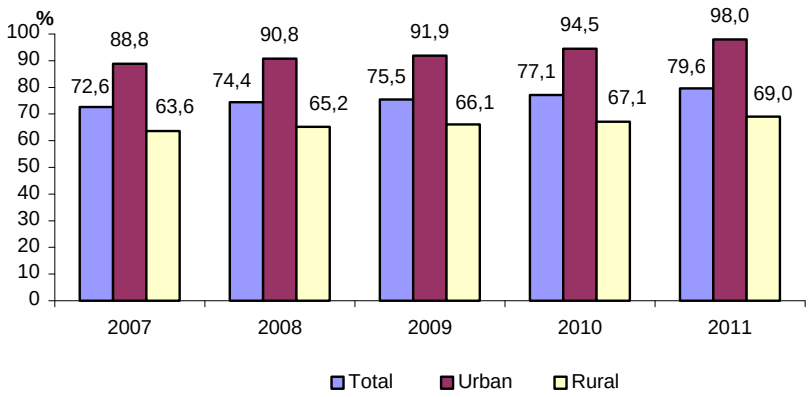

În cadrul a 33 instituţii preşcolare din ţară funcţionează şi grupe specializate, pentru educaţia copiilor cu necesităţi speciale. Majoritatea acestor grupe sînt organizate pentru copii cu dereglări ale vorbirii. În anul 2011, în aceste instituţii au fost cuprinşi 2290 copii cu necesităţi speciale sau cu 16,7% mai mult faţă de anul 2010.

Învăţământul primar şi secundar general. În ultimii ani sistemul naţional de educaţie parcurge o perioadă de reformare şi restructurare. Reţeaua instituţiilor de învăţământ primar şi secundar general la începutul anului de studii 2011/12 era constituită din 1460 şcoli, gimnazii şi licee, inclusiv 3 şcoli serale şi 1457 - de zi. În rezultatul optimizării reţelei instituţiilor de învăţământ primar şi secundar general numărul acestor instituţii în ultimii 5 ani s-a redus cu 81 unităţi. Paralel, s-au produs schimbări şi în structura instituţiilor de învăţământ primar şi secundar general pe tipuri: au apărut mai multe licee (cu 5,5%), dar s-a redus numărul şcolilor primare (cu 11,7%), iar marea majoritate a şcolilor medii de cultură generală au fost transformate în gimnazii sau licee (vezi tab.3).

Tabelul 3. *Instituţii de învăţământ primar şi secundar general, 2007-2011*

	2007/08	**2008/09**	**2009/10**	**2010/11**	**2011/12**
Total	1541	1526	1512	1489	1460
De zi	*1534*	*1519*	*1505*	*1484*	*1457*
- şcoli primare	94	92	91	85	83
- gimnazii	678	689	708	763	829

[2] **Rata brută de cuprindere în învăţământul preşcolar** reprezintă raportul procentual dintre numărul total al copiilor cuprinşi în învăţământul preşcolar, indiferent de vârstă, şi populaţia totală de vârstă oficială corespunzătoare învăţământului preşcolar (3-6 ani), într-un anumit an.

- licee	471	489	492	495	497
- şcoli medii de cultură generală	254	214	179	108	19
- şcoli pentru copii cu deficienţe în dezvoltarea intelectuală sau fizică	37	35	35	33	29
Serale	*7*	*7*	*7*	*5*	*3*

Numărul elevilor din instituţiile de învăţămînt primar şi secundar general în ultimii cinci ani s-a redus cu 17,6% şi a constituit 381,4 mii persoane la începutul anului de studii 2011/12. Din numărul total de copii, 42,3% studiau în mediul urban, iar 57,7% – în mediul rural. În medie pe ţară la 10 mii locuitori revin 1071 elevi faţă de 1289 elevi în anul de studii 2007/08.

Figura 5. *Evoluţia numărului de elevi din învăţămîntul primar şi secundar general*

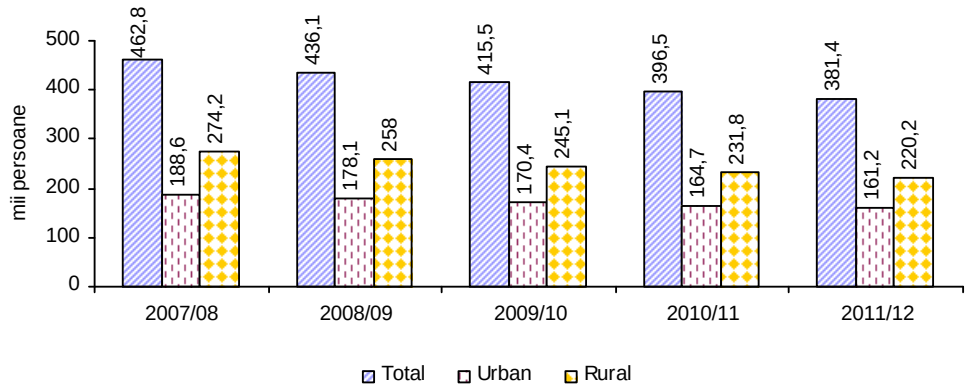

În perioada anilor 2000-2011 rata elev/profesor s-a micşorat de la 15 pînă la 11 persoane. În învăţămîntul primar în mediu la un profesor revin 16 copii, în învăţămîntul gimnazial – 9 copii, iar în liceal – 12 copii. În anul de studii 2011/12 o clasă a fost formată în medie din 19 elevi.

La începutul anului de studii 2011/12 în clasele I au fost înscrişi 35,9 mii copii sau cu circa 2% mai puţin comparativ cu anul de studii 2007/08. Ponderea copiilor înscrişi pentru prima dată în clasa I, care au fost încadraţi în programe de educaţie preşcolară a constituit 97,5%, faţă de 91,5% în anul de studii 2009/10.

Pe parcursul ultimilor cinci ani s-a schimbat considerabil situaţia privind studierea limbilor străine. De o popularitate tot mai mare se bucură limba engleză, care este studiată de 197,0 mii persoane. Totodată, numărul elevilor care studiază limba franceză s-a micşorat în aceeaşi perioadă cu 63,7 mii persoane, ponderea lor în numărul total de elevi fiind mai mică cu 5,6 puncte procentuale. Ierarhia limbilor studiate diferă în funcţie de mediul de reşedinţă: limba franceză este studiată preponderent în instituţiile din mediul rural (60,1% din total elevi din mediul rural), iar engleza în mediul urban (76,4% din total elevi din mediul urban).

Totodată, în ultimii ani s-a îmbunătăţit considerabil situaţia privind asigurarea instituţiilor de învăţămînt primar şi secundar general cu calculatoare. Astfel, numărul de elevi la un calculator s-a micşorat pe parcursul ultimilor cinci ani esenţial şi a constituit 22 elevi per calculator în anul de studii 2011/12 faţă de 34 în anul 2007/08.

Reţeaua instituţiilor de *învăţământ special* este formată din 29 unităţi. Numărul elevilor înscrişi în învăţămîntul special, în anul de studii 2011/12 a constituit 2549 persoane sau cu 19,0% mai puţin comparativ cu anul de studii precedent. Majoritatea elevilor din cadrul acestor instituţii sînt cu deficienţe în dezvoltarea intelectuală – 80,3%, auz slab –

8,7%, restanţe poliomielitice şi paralizii cerebrale – 4,2% copii, vederea slabă – 4,1%, surzi – 2,8%. Totodată, pentru circa 1600 copii cu necesităţi speciale, care din diferite motive nu pot frecventa şcoala, sînt organizate studiile la domiciliu.

Figura 6. *Repartizarea elevilor din învăţămîntul special pe tipuri de deficienţe, anul de studii 2011/12*

Criminalitatea juvenilă

*Infracţiuni înregistrate***.** În condiţiile creşterii numărului de infracţiuni înregistrate pe total ţară, se remarcă o tendinţă de descreştere a infracţiunilor săvârşite de minori, de la 2,1 mii cazuri în 2006 pînă la 1,3 mii cazuri în 2011. Rata criminalităţii la 100 mii minori (0-17 ani) a atins nivelul de 174 crime faţă de 247 crime în 2006. Ponderea infracţiunilor comise de minori în total infracţiuni s-a redus de la 8,4% în anul 2006 pînă la 3,6% în anul 2011.

Figura 7. *Infracţiuni săvîrşite de către minori, 2006-2011*

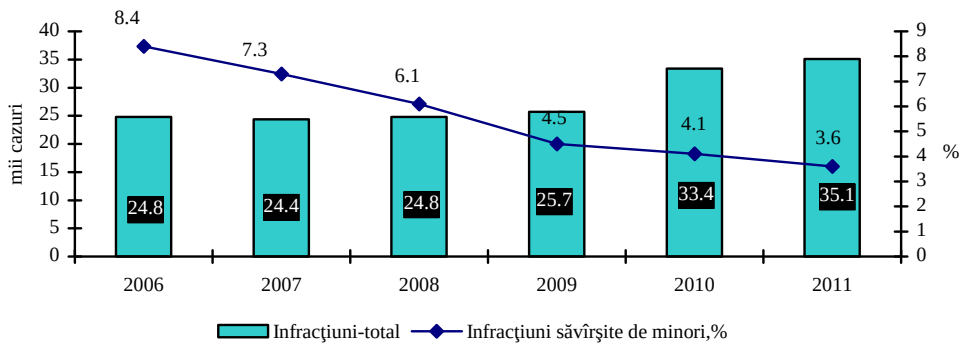

Cele mai frecvente infracţiuni comise de minori rămîn a fi furturile, cu o pondere de 69,8% din total infracţiuni, jafurile - 6,6%, cazurile de huliganism – 3,6%, infracţiunile legate de droguri - 3,1%, tîlhăriile - 0,9%.

Figura 8. *Tipul infracţiunilor săvârşite de către minori, 2011*

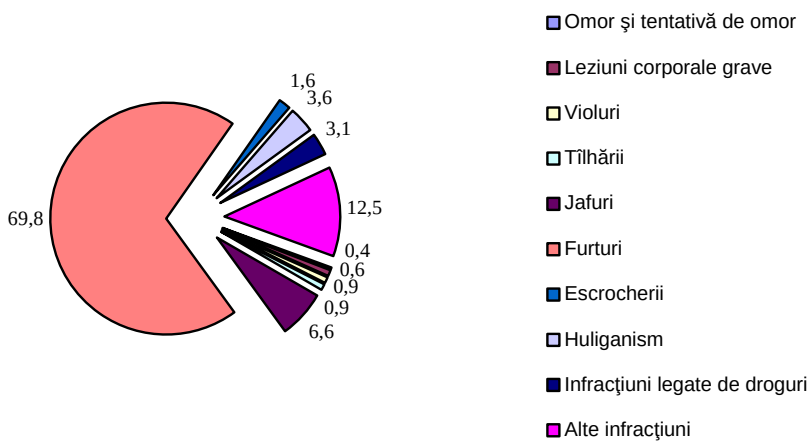

Una din caracteristicile ce conturează criminalitatea juvenilă în ultimii ani este creşterea numărului minorilor implicaţi în comiterea crimelor, inclusiv a crimelor în grup. Astfel, în anul 2011 ponderea infracţiunilor comise de minori în grup a constituit 20%, fiind în creştere pe parcursul ultimilor cinci ani. În total au fost relevaţi 1714 minori care au comis infracţiuni sau cu 8% mai mult comparativ cu anul 2010. La 100 mii copii în vîrstă de pînă la 18 ani revin în medie 236 minori care au comis infracţiuni.

Figura 9. *Minori care au comis infracţiuni, 2006-2011*

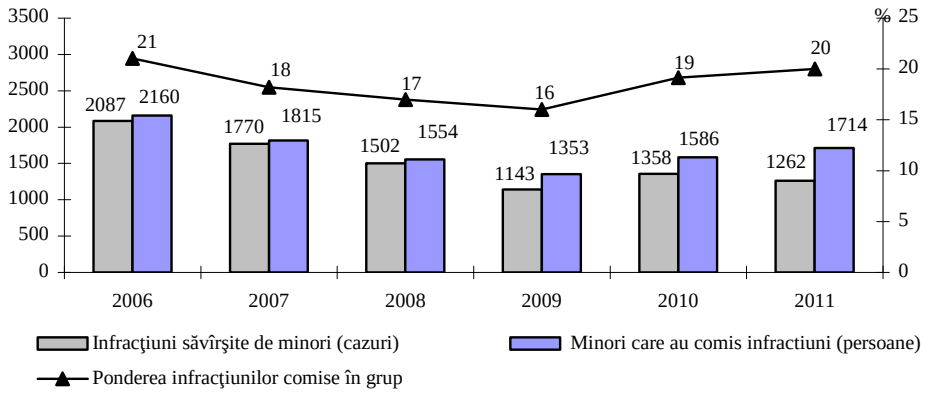

Două treimi din minorii culpabili de săvîrşirea crimelor sînt persoane în vîrstă de 16-17 ani. Minorii în vîrstă de 14-15 ani sînt implicaţi mai mult în comiterea furturilor, iar cei în vîrstă de 16-17 ani pe lîngă furturi săvîrşesc şi mai multe jafuri şi acte de huliganism (vezi anexa, tab. 21).

Minorii tot mai frecvent sînt implicaţi într-o serie de fapte penale care atentează viaţa şi sănătatea personală. Pe parcursul anului 2011 au fost reţinuţi 14 tineri pentru comiterea de omor şi 30 de adolescenţi pentru comiterea de viol.

În anul 2011, 40 minori au comis infracţiuni legate de droguri comparativ cu 78 minori în anul 2006. Este alarmant faptul, că în ultimii doi ani numărul de infracţiuni a rămas constant, iar numărul minorilor care au comis aceste infracţiuni a crescut.

Este bine cunoscut faptul, că delicvenţa juvenilă, nu în ultimul rînd este însoţită de absenteismul şi abandonul şcolar. Din total minori care au comis infracţiuni în 2011, 83,7% sînt persoane neîncadrate în sistemul de educaţie.

Minori condamnaţi. În anul 2011 pentru comiterea infracţiunilor au fost condamnate în total 8,5 mii persoane, inclusiv 329 minori. În general, numărul minorilor condamnaţi s-a micşorat comparativ cu anul 2006 de 4 ori, iar comparativ cu anul precedent - cu 81 persoane. În medie la 100 mii minori în vîrstă de 14-17 ani revin 170 minori condamnaţi.

Figura 10. *Numărul minorilor condamnaţi, 2006-2011*

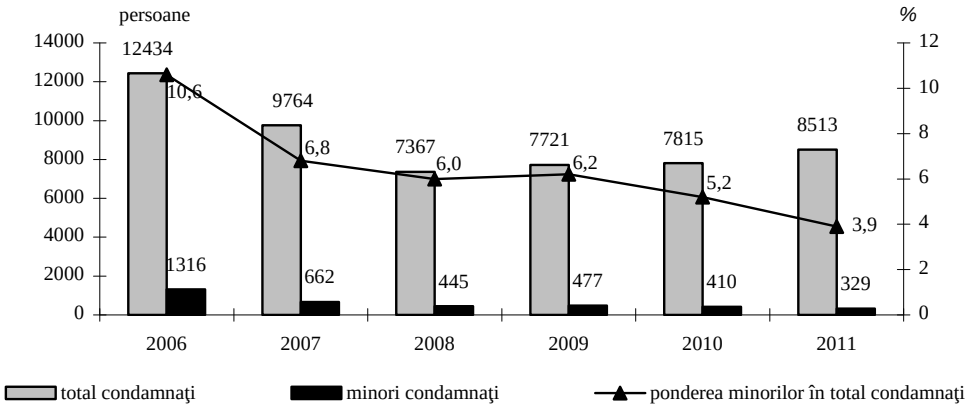

Majoritatea minorilor sînt condamnaţi pentru furt - 163 persoane (49,5%), pentru jaf şi tîlhării – 39 persoane (11,9%), huliganism - 21 persoane (6,4%), crime legate de droguri -16 persoane (4,9%), etc. Caracteristic pentru sistemul de sancţiuni al minorilor infractori este componenta măsurilor educative. Astfel, în anul 2011 fiecare al doilea minor condamnat a fost sancţionat condiţionat, fiecare al cincilea a primit pedeapsa prin munca neremunerată în folosul comunităţii (vezi anexa, tab. 23). Pedeapsa cu închisoarea a fost aplicată în cazul a 59 minori sau practic fiecare al cincilea minor condamnat.

Minori în detenţie. Numărul minorilor deţinuţi în instituţii penitenciare de tip închis în anul 2011 a constituit 32 persoane, inclusiv 3 fete. Cei mai mulţi minori care îşi ispăşesc pedeapsa în instituţiile penitenciare au fost condamnaţi pentru omor – 34 persoane (34,7%), pentru viol - 35 persoane (35,7%), pentru comiterea furturilor şi jafurilor - 26 persoane (26,5%).

Protecţia socială a copilului

Indemnizaţiile la naşterea şi creşterea copilului sînt o formă de sprijin bănesc acordate prin intermediul sistemului de asigurări sociale. Mărimea medie a indemnizaţiilor unice la naştere a fost în continuă creştere şi a constituit în anul 2011 2000 lei la naşterea primului copil, iar în cazul fiecărui următor copil – 2300 lei, fiind astfel în creştere faţă de anul 2006 respectiv de 2-3 ori. Aceste indemnizaţii se acordă indiferent de statutul persoanei, asigurată sau neasigurată.

Indemnizaţia pentru îngrijirea lunară a copiilor se stabileşte diferenţiat şi a constituit 768 lei pentru persoanele asigurate, faţă de 300 lei în cazul persoanelor neasigurare. Pe parcursul ultimilor ani este în creştere numărul persoanelor care au beneficiat de concediu parţial plătit pentru îngrijirea copilului pînă la vîrsta de 3 ani. În anul 2011 de această indemnizaţie au beneficiat 34,1 mii persoane faţă de 25,2 mii în anul 2006.

Tabelul 4. *Mărimea medie a indemnizaţiilor pentru copii (lei), 2006-2011*

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Indemnizaţie lunară pentru îngrijirea copilului						
persoane asigurate (în vîrstă de pînă la 3 ani)	182	230	322,6	478,9	675	768
persoane neasigurate (în vîrstă de pînă la 1,5	100	100	150	150	250	300

ani)						
Numărul beneficiarilor de concediu parţial plătit pentru creşterea copilului pînă la vîrsta de 3 ani, mii persoane	25,2	24,8	27,2	29,3	32,2	34,1

În condiţiile în care mărimea medie a indemnizaţiilor pentru copii a fost în creştere, totuşi, aceasta permite acoperirea minimului de existenţă pentru copii în proporţie de 50,8 la sută în cazul indemnizaţiilor pentru îngrijirea copiilor în vîrstă de pînă la 1,5 ani (persoane neasigurate). Totodată, raportul dintre indemnizaţia lunară pentru îngrijirea copilului în vîrstă de pînă la 3 ani în cazul persoanelor asigurate a depăşit minimul de existenţă pentru copii în vîrstă de pînă la 1 an cu 30%.

Tabelul 5. *Raportul dintre indemnizaţiile pentru copii şi minimul de existenţă pentru copii, 2006-2011*

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Minimul de existenţă pentru copii, lei	851,9	1002,7	1267,4	1112,0	1258,1	1391,4
inclusiv după grupe de vîrstă:						
pînă la 1 an	333,6	394,3	491,0	451,0	498,8	590,6
1-6 ani	736,9	871,2	1091,8	964,3	1095,9	1238,3
7-16 ani	952,2	1118,8	1400,0	1228,8	1409,3	1550,1
Co-raportul dintre indemnizaţia lunară pentru îngrijirea copilului şi minimul de existenţă pentru copii în vîrstă de pînă la 1 an.						
persoane asigurate (pînă la 3 ani)	54,6	58,3	65,7	106,2	135,3	130,0
persoane neasigurate (pînă la 1,5 ani)	30,0	25,4	30,5	33,3	50,1	50,8

*Alocaţii sociale***.** Copiii cu dizabilităţi cu vîrsta de pînă la 16/18 ani cu gradul de severitate I, II, III şi copiii cu vîrsta de pînă la 18 ani, care şi -au pierdut întreţinătorul şi nu se află la întreţinerea deplină a statului beneficiază de alocaţii sociale. Comparativ cu anul 2006, mărimea medie a alocaţiei sociale a crescut de 1,5 ori şi a constituit 277,4 lei.

Tabelul 6. *Alocaţii sociale pentru copii, 2006-2011*

	2006	**2007**	**2008**	**2009**	**2010**	**2011**
Numărul beneficiarilor, persoane						
Copii cu dizabilităţi în vîrstă de pînă la 16/18 ani	12628	12679	14148	15237	15088	14034
inclusiv: severitatea I	4979	5086	5721	6162	6177	5958
severitatea II	6379	6397	7115	7614	7417	6698
severitatea III	1270	1196	1312	1461	1494	1378
Copii care şi-au pierdut întreţinătorul	2794	3041	3221	3454	3732	3882
Mărimea medie a alocaţiei, lei						
Copii cu dizabilităţi în vîrstă de pînă la 16/18 ani	181,7	204,9	230,5	259,7	260,1	277,4
inclusiv: severitatea I	200,0	225,4	253,3	285,5	285,5	303,6
severitatea II	169,8	191,2	215,0	242,2	242,4	258,0
severitatea III	169,8	191,2	215,0	242,4	242,4	257,8
Copii care şi-au pierdut întreţinătorul	81,9	92,8	104,1	115,8	115,5	125,3

*Tutelă şi adopţii***.** Unul din obiectivele de bază ale politicii sociale privind protecţia familiei şi copilului este îngrijirea copiilor, care au rămas din anumite motive fără tutelă părintească. În ultimii ani se remarcă o creştere a copiilor rămaşi fără îngrijire părintească luaţi la evidenţă de către organele tutelare. În anul 2011 numărul acestor copii a constituit 2826 persoane, faţă de 2111 copii în anul 2005. În structura copiilor luaţi la evidenţă anual predomină copiii cuprinşi cu vîrsta între 3-17 ani (83,8%). Din total copii luaţi la evidenţă

de organele tutelate, 63 la sută sînt plasaţi în servicii de tip familial, iar ceilalţi 37 la sută sînt repartizaţi în instituţii rezidenţiale. În republică funcţionează 86 case de copii de tip familial, în care sînt plasaţi 359 copii. De către cetăţenii Republicii Moldova au fost adoptaţi pe parcursul anului 78 copii, iar de cei străini - 20 copii.

Caracteristica generală a gospodăriilor cu copii

Din total gospodării, 35,4% au în întreţinere cel puţin un copil sub 18 ani, din care 55,6% un singur copil, 34,2% - doi copii, iar 10,2% - trei şi mai mulţi copii. În medie la o gospodărie cu copii revin 1,6 copii. Gospodăriile cu mulţi copii sînt caracteristice mai mult pentru mediul rural, unde trăiesc circa 74% din totalul gospodăriilor cu 3 şi mai mulţi copii.

În funcţie de tipul gospodăriei cele mai frecvente sînt cuplurile familiale (47,3%), fiind urmate de gospodăriile din mai multe nuclee familiale (47,0%) şi gospodăriile monoparentale (5,8%). În mediul urban ponderea gospodăriilor monoparentale este cu 5 p.p. mai mare comparativ cu rural (respectiv 8,7% faţă de 3,7%), situaţie analogică şi pentru cuplurile familiale. Totodată, în mediul rural se regăsesc cele mai multe gospodării atribuite la categoria „alte gospodării cu copii".

Circa 12,5% din gospodăriile cu copii au în componenţa lor persoane cu dizabilităţi, iar în cazul a 3,2% gospodării cu copii persoana cu dizabilitate este copilul. În proporţie de 63 la sută gospodăriile cu copii cu dizabilităţi sînt din mediul rural.

Din numărul total de copii sub 18 ani 83 la sută locuiesc cu ambii părinţi, 13 la sută locuiesc doar cu mama, 1% - doar cu tata şi 3,5% nu locuiesc cu părinţii. În acelaşi timp, fiecare al cincilea copil (21%) are părinţi plecaţi peste hotare la lucru sau în căutare de lucru. Din rîndul celor din urmă, la circa 2/3 este plecat peste hotare tatăl (13,5% din numărul total de copii), la fiecare al patrulea - mama (5% din total copii), iar la fiecare al zecelea copil sînt plecaţi peste hotare ambii părinţi (2% din total copii).

Piaţa muncii şi familia

Analiza cuplurilor/nucleelor familiale (pentru persoanele de 18 ani şi peste) şi relaţiile acestora (partenerilor) cu piaţa muncii relevă următoarele. În anul 2011 în cazul a 32 familii din 100 şi soţul şi soţia sînt persoane ocupate, la 21 - sînt persoane inactive, la 0,4% - sînt şomeri, şi la 2,5% ambii parteneri sînt plecaţi peste hotare la lucru sau în căutare de lucru. La 77,8 mii cupluri (9%) lucrează doar soţia iar la 153,6 mii (17,8%) - doar soţul.

Se înregistrează discrepanţe notabile în relaţia cu pi aţa muncii a partenerilor în funcţie de existenţa copiilor. Astfel, cota parte atât a bărbaţilor, cât şi a femeilor care *lucrează* este mai mare în rândul cuplurilor cu copii (57% din total bărbaţi şi 49% din total femei) decât în rândul cuplurilor fără copii (48% din total bărbaţi şi 44% din total femei). Şi invers, cota parte a *persoanelor inactive* este mai mare în rândul cuplurilor fără copii (41% din total bărbaţi şi 46% din total femei) decât a celor cu copii (19,6% din total bărbaţi şi 42% femei). Ponderea bărbaţilor plecaţi peste hotare la lucru sau în căutare de lucru este mai mare în rândul cuplurilor cu copii (19%) faţă de cuplurile fără copii (8,6%). Totodată, pentru femei, decizia de a pleca peste hotare la lucru sau în căutare de lucru nu este influenţată de existenţa copiilor: ponderea acestora este aceiaşi (7,3%) atât în rândul cuplurilor cu copii, cât şi în rândul cuplurilor fără copii sub 18 ani.

Dacă ne referim la copiii în vârstă de 15-17 ani, constatăm că circa 9,0 mii persoane au fost economic active, ceea ce constituie 0,7% din populaţia economic activă pe ţară sau

5,5% în total populaţie din aceeaşi categorie de vârstă. Din numărul adolescenţilor economic activi fiecare a patra persoană urma o formă de instruire.

În perioada 2003-2011 atât numărul persoanelor ocupate, cât şi cel al şomerilor, înregistrează o reducere accentuată: mai bine de două ori. În acelaşi timp, este în creştere ponderea persoanelor inactive în totalul populaţiei din această categorie de vârstă. Dacă în anul 2003 ea a constituit 91,8%, atunci în 2011 se înregistrează valoarea de 94,5%.

Rata de activitate pentru persoanele în vârstă de 15 -17 ani a constituit 5,5%, fiind superioară în cazul bărbaţilor (6,5%), comparativ cu femeile (4,5%), şi în mediul rural (6,9%) faţă de cel urban (2,4%).

Tabelul 7. *Ratele de activitate pentru populaţia în vârstă de 15 - 17 ani, 2011 (%)*

	Total	**Băieţi**	**Fete**	**Urban**	**Rural**
Rata de activitate	5,5	6,5	4,5	2,4	6,9
Rata de ocupare	4,3	5,4	3,2	1,7	5,5
Rata şomajului	21,6	17,1	28,5	29,6	20,4

Repartizarea populaţiei după activităţi denotă faptul, că adolescenţii activau preponderent în agricultură - 72,5%, după care urmează industria – 10,9%, activităţile de comerţ şi cele hoteliere – 8,2%, construcţii – 6,8%, etc.

Analizând structura adolescenţilor ocupaţi după statutul ocupaţional, se constată că 27,7% din această categorie de vârstă sînt salariaţi, iar lucrătorii pe cont propriu şi lucrătorii familiali neremuneraţi au constituit 41,1% şi, respectiv, 31,2%. Din total adolescenţi ocupaţi, 60,6% au lucrat efectiv mai puţin de 40 ore pe săptămână, 16,4% au lucrat 40 ore pe săptămână, iar 19,0% au lucrat între 41 şi 49 ore pe săptămână.

O persoană din zece a declarat că este expusă la locul de muncă unor factori care au impact negativ asupra sănătăţii. Ca şi în cazul altor categorii de populaţie, adolescenţii sînt încadraţi şi în activităţi ale sectorului informal în proporţie de 34,8% la sută din totalul adolescenţilor ocupaţi în economie, iar 85,1% au avut un loc de muncă informal. Conform declaraţiilor membrilor gospodăriei la o sută de persoane în vârstă de 15 -17 ani una este plecată peste hotare la lucru sau în căutare de lucru.

Sursele de venit a gospodăriilor cu copii

Veniturile gospodăriilor casnice cu copii sînt substanţial mai mici decât veniturile gospodăriilor fără copii. Dacă în 2007 venitul mediu al unei persoane din cadrul gospodăriilor cu copii era cu 11,3% sub media naţională, atunci în 2011 acest decalaj este de 12,5%. În medie, în anul 2011 veniturile disponibile ale gospodăriilor cu copii au constituit 1264,4 lei lunar pe o persoană, fiind în creştere cu 39,9% faţă de anul 2007. În termeni reali (în preţurile anului 2007) veniturile disponibile ale gospodăriilor cu copii au înregistrat o creştere faţă de anul precedent cu 6,9%, ia r faţă de 2007 cu 7,5%.

Principala sursă de formare a veniturilor o constituie activitatea salariată (48,0%), fiind urmată de activitatea individuală agricolă (10,9%), activitatea individuală non - agricolă (8,3%) şi veniturile din prestaţii sociale (9,3%). Transferurile din afara ţării contribuie la formarea veniturilor în proporţie de 19,0%, fiind cu 3,7 puncte procentuale mai mult decît media pe ţară.

Tabelul 8. *Veniturile disponibile ale gospodăriilor cu copii, 2007 -2011 (în preţurile anului 2007)*

	2007	2008	2009	2010	2011
Venituri disponibile (medii lunare pe o persoană, lei)	903,4	925,3	885,8	908,2	971,1
inclusiv în % pe surse:					
Activitatea salariată	43,6	44,0	46,2	45,1	48,0
Activitatea individuală agricolă	15,0	11,1	10,1	10,5	10,9
Activitatea individuală non-agricolă	8,3	9,2	7,7	8,0	8,3
Venit din proprietate	0,3	0,3	0,1	0,1	0,3
Prestaţii sociale	6,8	7,1	8,8	9,5	9,3
pensii	4,6	5,0	5,6	5,5	5,2
indemnizaţii pentru copii	0,9	0,8	1,2	1,5	1,6
compensaţii	0,4	0,4	0,5	0,5	0,4
ajutor social	0,0	0,0	0,2	0,4	0,4
Alte venituri	26,1	28,3	27,0	26,7	23,2
din care transferuri din afara ţării	21,6	24,4	22,4	21,8	19,0

Mediul de reşedinţă este un factor care determină nemijlocit veniturile gospodăriilor casnice. În anul 2011 veniturile gospodăriilor cu copii din mediul urban sînt de 1,6 ori mai mari decît veniturile gospodăriilor din mediul rural. În 2007 acest decalaj a constituit 39,5%. Majorarea discrepanţei de venituri se datorează preponderent faptului că în 2011 veniturile gospodăriilor cu copii din oraşe au crescut cu 15,1%, iar în mediul rural numai cu 1,2%.

Veniturile gospodăriilor cu copii foarte mult depind de nivelul salariilor părinţilor. Dacă în mediul urban veniturile din activitatea salariată contribuie la formarea veniturilor lunare în proporţie de 62,1%, atunci în cazul celor din rural doar cu 33,4%. Gospodăriile cu copii din mediul urban sînt mai mult dependente de indemnizaţiile pentru copii (2,1% faţă de 1,0% în mediul rural), în schimb cele din rural într-o măsură mai mare depind de alocaţiile de ajutor social (0,6% faţă de 0,1% în mediul urban), pensii (6,4% faţă de 4,0% în mediul urban) şi transferuri din afara ţării (25,1% faţă de 13,1% în urban).

Pe măsură creşterii numărului de copii în gospodărie descreşte şi valoarea medie a veniturilor, de la 1432,1 lei lunar în cazul gospodăriilor cu 1 copil pînă la 931,5 lei în cazul celor cu 3 şi mai mulţi copii (vezi anexa, tab. 29).

Consumul produselor alimentare în gospodăriile cu copii

Consumul lunar al gospodăriilor cu copii în anul 2011 se caracterizează prin consumul de pîine şi produse de panificaţie în cuantum de 8,2 kg/persoană, carne şi preparate din carne – 2,7 kg/persoană, lapte şi produse lactate –15,4 litri/persoană, cartofi şi legume – 10,3 kg/persoană, fructe şi pomuşoare – 2,8 kg/persoană.

În mediul urban se consumă mai multe produse bogate în proteine, cum ar fi carnea (3,0 kg/persoană faţă de 2,5 în rural), laptele (16,7 litri/persoană faţă de 14,5 în rural) şi ouăle (13,5 bucăţi/persoană faţă de 11,8 în rural). În rural însă, se remarcă un consum mai mare de produse de panificaţie (9,0 kg/persoană faţă de 7,0 în urban), cartofi şi legume (10,5 kg/persoană faţă de 10,0 în urban), care de fapt şi determină un surplus caloric faţă de mediul urban (vezi anexa, tab. 33).

Condiţiile de trai ale gospodăriilor cu copii

Dotarea locuinţelor cu comodităţi relevă nivelul de confort al locuinţelor, care implicit are influenţe asupra stării de sănătate a copilului. În general, accesul gospodăriilor

la elementele de confort a crescut în ultimii ani, iar odată cu lansarea Programului de alimentare cu apă şi canalizare a localităţilor din Republica Moldova, accesul gospodăriilor la surse sigure de apă s-a ameliorat. Astfel, în anul 2011 circa 70 la sută din gospodăriile cu copii dispun de apeduct, fapt ce a determinat ca 60 la sută să fie conectate la sistem de canalizare, 48 la sută dispun de baie sau duş. Dat fiind că marea majoritate a locuinţelor din mediul urban reprezintă apartamente la bloc, care în mod tradiţional sînt conectate la principalele utilităţi, marea majoritate a gospodăriilor dispun de sistem de alimentare cu apă, inclusiv apă caldă, gaze din reţea, grup sanitar, baie, etc. În schimb, în mediul rural pe parcursul ultimilor 4 ani a crescut semnificativ accesul gospodăriilor cu copii la apeduct de 5,9 ori, sistem propriu de canalizare – de 1,9 ori, gaze din reţea – de 1,5 ori.

Figura 11. *Dotarea locuinţelor cu principalele comodităţi, 2011*

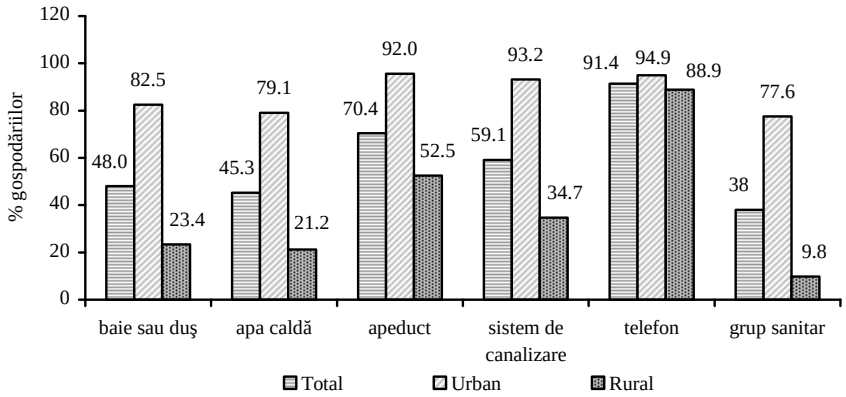

În perioada 2007-2011 s-a îmbunătăţit considerabil situaţia privind înzestrarea gospodăriilor cu copii cu bunuri de folosinţă durabilă. Astfel, în medie la 100 gospodării revin 111 televizoare, 90 frigidere, 82 maşini de spălat rufe, 48 calculatoare, 27 autoturisme, etc. Gospodăriile cu copii din mediul rural sînt dotate într-o proporţie mai mică cu bunuri de folosinţă durabilă. Cel mai mare decalaj fiind înregistrat în cazul calculatoarelor, dar şi a aspiratoarelor de praf.

Figura 12. *Înzestrarea cu bunuri de folosinţă îndelungată a gospodăriilor cu copii, 2007-2011*

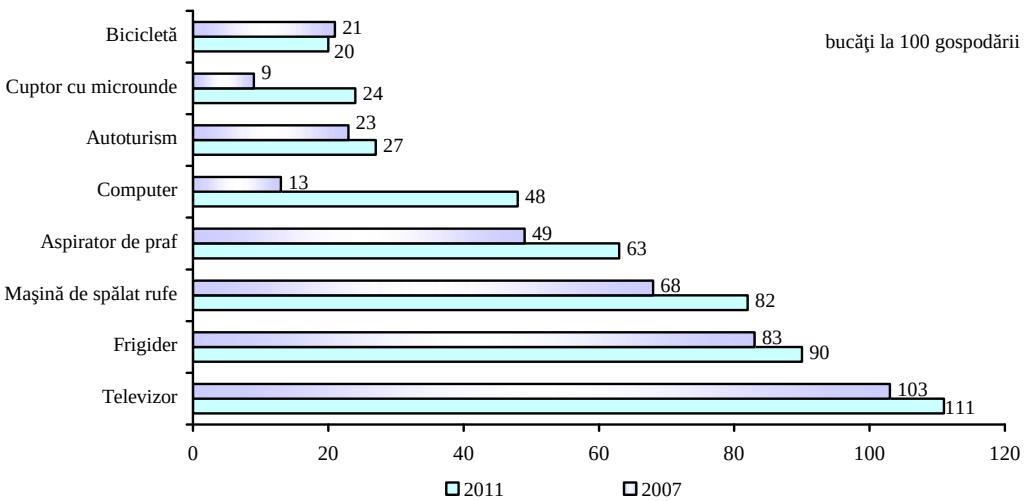

Conform opiniei gospodăriilor cu copii practic fiecare a doua gospodărie consideră că în anul 2011 nu au intervenit careva schimbări majore în nivelul de bunăstare al acestora

comparativ cu anul precedent; 11,4% au menţionat că trăiesc mai bine, iar 28,6% consideră că situaţia s-a înrăutăţit (vezi anexa, tab. 35). Pentru necesităţile minime ale gospodăriei, conform aprecierilor respondenţilor ar fi suficientă suma de 1057 lei lunar pe o persoană. Totodată, pentru un trai decent a fost menţionat necesarul de 2350 lei în medie pe o persoană.